

Ssk pozitivno ocenjuje programsko izjavo predsednika De Mite

Zdaj, ko je vlada tudi v senatu prejela široko zaupnico, je zapisano v tiskovnem poročilu deželnega tajništva Slovenske skupnosti, Slovenci pričakujemo, da se bo odločno in dosledno zavzela za izpolnitev obvez, ki jih je pred parlamentom prevzel novi ministrski predsednik, demokršćanski vsedrjavni tajnik De Mita.

Slovenska skupnost pozitivno ocenjuje De Mitovo programsko izjavo, da bo vlada rešila problem zaščite slovenske manjšine v Furlaniji - Julijski krajini. Po daljšem obdobju je to jasna obveza, ki pa ni le stvar predsednika De Mite, temveč nedvomno vseh petih strank koalicije.

Deželno tajništvo SSK je na slovensko problematiko v preteklih tednih opozorilo samega mandatarja, ministra iz naše dežele Santuza in pa deželnega tajnika Krščanske demokracije Longa. Naše probleme dobro pozna tudi sam poslanec De Mita, ki ga je SSK svojčas tudi že obiskala. Zato pričakujemo, da se bo takoj obnovil zakonodajni postopek za odobritev zaščitnega zakona ob tvornem sodelovanju vlade.

Obračun odnosov med Italijo in Jugoslavijo

Sredozemska stalna konferenca za mednarodno sodelovanje (COPEMCI) bo 6. in 7. maja priredila v Vidmu dvodnevni simpozij na temo: »Odnosi med Italijo in Jugoslavijo — obračun in perspektiva«. Na simpozij so vabljeni znanstveniki, gospodarstveniki in politiki iz obeh držav, ki naj proučijo potek odnosov med Italijo in Jugoslavijo na kulturnem, gospodarskem in političnem področju. To naj služi k izoblikovanju smernic za nadaljnje sodelovanje.

Na simpoziju bodo proučili zgodovinski razvoj odnosov med Italijo in Jugoslavijo v povojnem obdobju, tudi v luči odnosov med Vzhodom in Zahodom. Proučili bodo dalje razloge, ki govore v prid krepitve gospodarskega sodelovanja, zlasti ob upo-

dalje na 3. strani ■

Po umoru palestinskega voditelja Abu Džihada

Simpatije mednarodne javnosti prehajajo na stran Palestincev

Nobenega dvoma ni, da je atentat na vilo, v kateri je nedaleč od Tunisa bival vojaški poveljnik Organizacije za osvoboditev Palestine in tesni Arafatov sodelavec Abu Džihad, organizirala izraelska tajna služba Mossad in ga izvedla s sodelovanjem posebnih oddelkov izraelske vojske. Pri izvedbi atentata, ki se je končal z umorom Abu Džihada in njegove straže, so sodelovali izraelska mornarica, letalstvo in pripadniki že omenjenih posebnih oddelkov. Akcija je bila v tehničnem in vojaškem pogledu izvedena brezhibno.

Izvedbo atentata in umor palestinskega voditelja je odobril sam vrh izraelske vlade, tako da smemo upravičeno govoriti o državnem zločinu. S tem je izraelska vlada zgovorno dokazala, da hoče nadaljevati po poti grobega kršenja in teptanja samih temeljev mednarodnega prava, se pravi skupka načel in norm, na katerem temelji oziroma bi moralo temeljiti sožitje med posameznimi državami na svetu. Dokazano je, da je Izrael oziroma njegova tajna služba Mossad že v preteklosti dala pobiti celo vrsto palestinskih predstavnikov po raznih evropskih in neevropskih državah. Najprej je šlo za maščevalno akcijo zaradi pokola na olimpiadi v Muenchnu leta 1972, nato pa za maščevanje zaradi zločinov, ki so jih izvršili palestinski teroristi nad Judi v Izraelu in drugod po svetu. Zadnji atentat pri Tunisu pa naj bi pomenil po eni strani maščevanje zaradi palestinskega terorističnega napada na avtobus v pušćavskem predelu Izraela, pri katerem so padli trije izraelski državljani, po drugi strani pa neposreden pritisk na palestinsko ljudstvo na zasedenih ozemljih Cisjordanije in

Gaze, ki se že od božiča lani takorekoč gororoko bori proti izraelskim okupatorjem. Izraelski voditelji so baje računali, da bo smrt Abu Džihada tako preplašila Palestince, da bodo prenehali z uporom proti izraelski vojski.

Vse pa kaže, da so se izraelski voditelji pri tem bridko zmotili, kajti upor se nadaljuje in se njegova ostrina veča. Po drugi strani je treba ugotavljati, da Izraelci s svojim ravnanjem na zasedenih ozemljih in z zločinom pri Tunisu izgubljajo ugled v mednarodnem svetu in pri mednarodni javnosti, ki je bila še pred nekaj leti odločno na strani Judov. Ti so upravičeno kazali na življenjsko nevarnost, v kateri se nahaja njihova država, in so poleg tega spretno izkoriščali dogodke med zadnjo vojno, ko jih je Hitler bil obsodil na smrt in pokončal v taboriščih na milijone njihovih rojakov. Izraelci seveda še vedno izkoriščajo Hitlerjevo genocidno politiko, čeprav potek dogodkov na zasedenih arabskih ozemljih zgovorno dokazuje, da izraelski vojaki v marsikaterem primeru uporabljajo v boju proti palestinskim upornikom, zlasti pa proti palestinskemu ljudstvu, enake metode, kot jih je uporabljala Hitlerjeva vojska.

Prav imajo zato tisti politiki, ki tudi v Italiji trdijo, da ima Izrael pravico do varnih državnih mej, a da ima tudi palestinsko ljudstvo, ki je bilo izgnano z rodne zemlje, pravico do lastne domovine, do obstoja in omikanega razvoja. Simpatije mednarodne javnosti prehajajo od Judov oziroma Izraelcev na Palestince in na njihov boj za obstoj.

dalje na 2. strani ■

Kam plove Francija po volilnem uspehu fašista Le Pena?

Prvi krog predsedniških volitev v Franciji je v nedeljo, 24. t.m., prinesel nekaj velikih presenečenj. Dosedanji predsednik Mitterand je prejel, kot je bilo pričakovati, največ glasov — kakih 34 odstotkov —, njegov najresnejši tekmec, ministrski predsednik Chirac pa samo 19, tako da se bosta v drugem krogu, na ožjih volitvah, pomerila ta kandidata in bodo volivci med njima izbirali novega predsednika republike.

Opazovalci ugotavljajo, da je Mitterand v bistvu dobil socialistične glasove in da se mu ni posrečilo privabiti drugih. Golist Chirac je dosegel skromen rezultat, za kar naj bi bila kriva njegova politika, ki nima idej in je brez domišljije. Sredinec Barre je sicer po mnenju opazovalcev pravilno ocenil trenutni položaj v Franciji, vendar te ocene ni znal ali mogel prelini v stvaren

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 1. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Ukradeni mesec«; 11.00 »In mirno tavalala bi moja Pepka«. Afro-župnijski put-purè brez konca ne glave Andra Merkuja; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Športne vesti, prenosi z naših prireditev; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 2. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Krvavo polje, brezmejno gorje!«; Prva svetovna vojna in begunci s soške fronte; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Pregled mladinske književnosti; 12.00 Moskva, zapisi in vtisi petmesečnega bivanja v Rusiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Glasbene pravljice; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.30 Mladi pred mikrofonom; 16.15 Kanadski mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 3. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ponarejanje živili; 12.15 Analiza enogastronomске ponudbe naše dežele; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Govorimo o glasbi; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 16.00 Dobra jed se sama ponuja; 16.30 Analiza enogastronomске ponudbe naše dežele; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Primorska poje; 18.00 Duško Andić: »Princip G«. Drama. 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 4. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Skozi njen glas v umetnost; 12.40 Dermatolog svetuje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Primorska poje; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 16.00 Skozi njen glas v umetnost; 16.30 Ena beseda kot veter pomladni; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »Absalomova pripoved«. Ob novem romanu Alojza Rebule; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 5. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potujmo! Kam, kdaj in kako; 12.15 Kratke, izmišljene in druge zgodbe Bojana Stiha v priredbi in pripovedovanju Jožeta Babiča; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.45 Glasbeni telefon; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Primorska poje; 18.00 Četrtekova srečanja: Tigrova duša - spomini na Alberta Rejca; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 6. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Izkušstvo film (I.); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Primorska poje; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Pisani svet; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.30 »Krivi preroki«; 16.00 Glasbene diagonale; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 7. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.40 V prostem času; 12.00 Devin '87; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bom naredu stazice« - oddaja iz Kanalske doline; 15.00 Človek človeku; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »In mirno tavalala bi moja Pepka«. Afro-župnijski put-purè brez konca ne glave Andra Merkuja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Kam plove Francija po volilnem...

■ nadaljevanje s 1. strani

politični program. Komunisti so zbrali le 7 odstotkov glasov, s čimer je bilo potrjeno mnenje tistih, ki pravijo, da so že zdavnaj prenehali biti pomembna politična sila v Franciji.

Veliko presenečenje predstavlja po splošni oceni uspeh, ki ga je dosegel fašist Le Pen. Ta je s svojo demagogijo in cenimi recepti za odpravo gospodarskih in socialnih težav v Franciji zbral na volitvah kar 14 odstotkov glasov. Njegova volilna afirmacija dokazuje, da se Francija nahaja v globoki krizi, zaradi česar tudi obstaja ugodne razmere za uveljavitev fašizma. Le Pen vidi na primer rešitev vprašanja brezposelnosti v izgonu vse tuje delovne sile iz Francije. Za odpravo navadnega kriminala predlaga ponovno uvedbo smrtno kazni, za boj proti Aidsu pa meni, da bi morali vse homoseksualce zapreti v taborišča in jih popolnoma osamiti. Za današnje razmere v Franciji je značilno, da so takšna izvajanja našla ugodna tla ne samo pri desno usmerjenih volivcih, temveč tudi pri volivcih, ki so prej redno glasovali za komuniste. Le Pen se je namreč uveljavil v doslej tradicionalno »rdečih« volilnih okrožjih, od Marseillesa do predmestij Pariza.

S svojim volilnim uspehom je Le Pen dejansko postal jeziček na tehtnici pri ožjih volitvah, se pravi v drugem krogu, ko bo treba izbirati med Mitterandom in Chiracom. Naravno bi bilo, da bi Chirac sku-

šal zbrati okrog sebe tudi sredince in druge konservativce. Če bi hotel računati na izvolitev, pa bi moral klicati na pomoč tudi volivce fašista Le Pena. Kako bi v tem primeru reagirali tisti konservativci, ki so po svoji miselnosti in prepričanju zelo daleč od fašističnega pojmovanja države in družbe? Prav to utegne biti za Chiraca ugodno.

Mitterand gotovo računa tudi na glasove komunistov in drugih levičarjev ter zelenih. Na papirju pa mu vsi ti glasovi še ne jamčijo ponovne izvolitve. Ne glede na vse to pa je jasno, da je Le Pen s svojo afirmacijo v prvem krogu predsedniških volitev postal resničen jeziček na tehtnici in bo po vsej verjetnosti pogojeval tudi nadaljnji razvoj političnega življenja v Franciji in ne samo pomagal k izvolitvi novega francoskega državnega poglavarja.

—o—

POPRAVLJAMO

V zadnji številki Novega lista (z dne 21. aprila) smo v članku ob smrti Gradimira Gradnika pomotoma pisali, da je umrl v soboto, 9. t.m., medtem ko se je v resnici smrtno ponesrečil v soboto, 16. aprila. Bralcem se za pomoto oprostamo.

Ured.

ČESTITAMO!

Družini Davorja Zupančiča in Magde Jevnikar se je rodila hčerka Sara. Staršem iskreno čestitamo, mali Sari pa želimo veliko zdravja.

Zakaj SLORI ni prejel deželne podpore?

(Interpelacija deželnega poslanca SSk Štoker)

Pred dnevi je deželni poslanec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka naslovil na deželno vlado Furlanije Julijske krajine interpelacijo v zvezi s Slovenskim raziskovalnim inštitutom (SLORI). Deželni poslanec predvsem sprašuje, kako je mogoče, da SLORI ni prejel od deželne uprave primerne denarnega prispevka, da bi bil kos znatnim ekonomskim težavam.

Dr. Štoka v svoji interpelaciji poudarja, da se je Slovenski raziskovalni inštitut, ki ima glavni sedež v Trstu, od ustanovitve dalje uveljavil tako na znanstvenem kot na kulturnem področju, in sicer ne samo v deželi Furlanije Julijske krajine, temveč tudi v ostali državi ter v Jugoslaviji. SLORI je v tem obdobju poskrbel, da so se izdale mnoge knjige in brošure ter da so bili

objavljeni mnogi članki in razprave, zlasti s področja narodnostno-jezikovnih raziskav, pri čemer zavzema posebno mesto slovenska problematika. SLORI je tudi navezal tesne stike in sodeluje z mnogimi znanstvenimi ustanovami, kot so ISIG, IRSAE, IRES ter univerzi v Trstu in Vidmu.

—o—

PROTESTNA STAVKA V BANGLADEŠU

Opozicijske stranke v Bangladešu so v ponedeljek, 25. t.m., oklicale osemurno splošno stavko proti predsedniku Ershadu. Opozicija namreč ne priznava volilnih rezultatov, saj je volitve bojkotirala. Med stavko je prišlo do spopadov s policijo. Ranjenih je bilo nad 30 demonstrantov.

Simpatije mednarodne javnosti...

■ nadaljevanje s 1. strani

Demokratske države pa se morajo resno zamisliti nad teptanjem najosnovnejših norm mednarodnega prava, kot jasno kaže prav zadnji atentat pri Tunisu. Tu je izraelska vojska kratkoma vdrla na ozemlje druge države (Tunizije), izvedla atentat, pri katerem je bilo pobitih več ljudi, kršila je tudi zračni prostor, onespobila široko telefonsko omrežje, se pravi izvršila pravi vojaški napad na tujo državo. Kako

more takšna država pričakovati, da bodo druge države mirno gledale, kako izraelski predstavnik sedi v raznih mednarodnih organizacijah? Hitlerjeva genocidna politika do Judov še ne odvezuje Izraela od spoštovanja tistih pravil igre, od katerih je odvisno sožitje na svetu, ne glede na to, da med zadnjo vojno Hitler ni moral samo Judov, ampak tudi pripadnike številnih drugih narodov, na kar se zdaj redno pozablja.

Obračun odnosov...

■ nadaljevanje s 1. strani

števanju zadnjega dogovora med Italijo in Jugoslavijo za nadaljnji gospodarski razvoj. Preučili bodo končno politični pomen izboljšanja italijansko-jugoslovanskih odnosov tudi v luči popuščanja mednarodne napetosti. V tej zvezi bodo govorili o posebnih vlogi, ki jo lahko opravlja obmejna dežela Furlanija Julijska krajina med Italijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo na eni ter Jugoslavijo na drugi strani.

Dvodnevni simpozij v Vidmu se bo končal z nastopom bivšega predsednika italijanske vlade Gorie in zunanjih ministrov obeh držav Andreottija in Lončarja. Spored med drugim predvideva predavanji vseučiliškega profesorja Pirjevca in bivšega jugoslovanskega ministra za zunanjo trgovino Šnuderla. Gre torej za simpozij, kakršnega še ne pomnimo v povojnem obdobju. Pri tem je zanimivo, da bo potekal v Vidmu in ne v Trstu, ki bi lahko bil njegov naravni sedež.

EGS IN UPRAVA CISJORDANIJE TER GAZE

Italijanski zunanji minister Andreotti je med zasedanjem zunanjih ministrov Evropske gospodarske skupnosti obvestil kolege o predlogu tajnika PSI Craxija, po katerem naj bi Evropska skupnost prevzela začasno upravo zasedenih arabskih ozemelj, s katerih bi se po resoluciji Združenih narodov izraelska vojska morala umakniti. Andreotti je poudaril, da je bližnje-vzhodni položaj zelo napet in da mora Evropa nujno sodelovati z mirovnimi predlogi. Položaj se je še poslabšal po atentatu v Tunisu.

V belgijski prestolnici se je mudil tudi ameriški zunanji minister Shultz, ki je poročal o zadnjih razgovorih s sovjetskim kolegom Ševardnadzejem. Shultz je dejal, da zaenkrat ni moč z gotovostjo napovedati, če bosta Reagan in Gorbačov na vrhunskem sestanku konec maja v Moskvi podpisala sporazum za zmanjšanje jedrskega strateškega orožja.

Armenci včeraj in danes

Armenski narod se je v nedeljo, 24. t.m., spomnil najbolj tragičnega dogodka v svoji zgodovini, množičnega pokola s strani Turkov leta 1915, hkrati pa je protestiral zaradi nerešenih nacionalnih problemov, ki so februarja in marca letos izbruhnili v tako siloviti obliki, da se je zamajala osnova sožitja med nekaterimi kavkaskimi republikami Sovjetske zveze. 24. april velja v armenskem zgodovinskem spominu kot višek turškega nasilja v drugem letu prve svetovne vojne, ko se je tedanje turško cesarstvo odločilo za genocid armenskega prebivalstva v mejah otomanskega imperija.

Kot vsako leto, se je tudi letos na ta dan veliko ljudi zbralo ob spomeniku žrtev v predmestju Jerevana, prestolnice armenske republike v Sovjetski zvezi. Komenoracije pa so zadobile tudi zelo aktualne protestne tone ob še svežem spominu na nedavne dramatične incidente. Ti so se porodili ob zahtevi Armencev, ki živijo v sklopu sosednega Azerbajdžana, da bi se pokrajina Karabah, kjer so Armenci v veliki večini, vključila v republiko Armenijo. Glasna zahteva je sprožila surovo reakcijo Azerbajdžancev in je prišlo do množičnega nasilja s številom žrtev, ki gredo od

uradnih 32 do neuradnih več sto. Moskva se je znašla v hudi zadregi, nazadnje pa je morala zapovedati pomiritev po vojaško, in armenska zahteva po priključitvi azerbajdžanske pokrajine z večinskim armenskim prebivalstvom je bila prepovedana.

Ti nedavni dramatični dogodki so imeli odmev tudi v sami Moskvi. Na trgu Majakovskega se je v nedeljo, 24. t.m., zbralo nekaj sto Armencev, ki so glasno protestirali nad pokolom v Azerbajdžanu in ki so pozivali Ruse, naj jim priskočijo na pomoč. Policija je demonstrante izrinila s trga proti bližnji postaji podzemne železnice, vendar je pri tem nastopala še dokaj obzirno.

—o—

TERORISTI V PERUJU

Teroristi skrajno levičarsko usmerjenega gibanja »Sendero luminoso« so v zadnjih treh tednih pobili vsaj sto civilistov. V zadnjem času so gverilci spremenili dosedanje taktiko, saj so še do nedavnega pobijali predvsem kmete v oddaljenih vaseh, medtem ko so se zdaj odločili za umore političnih in sindikalnih predstavnikov v mestnih središčih. Od začetka leta so teroristi pobili že 400 civilistov.

NARODI IN NARODNOSTI NA KITAJSKEM

Tajnik kitajske komunistične partije Zhao Ziyang je spregovoril o pravicah in dolžnostih narodov in narodnosti, ki živijo v tej državi. Še posebej se je zaustavil pri manifestacijah, do katerih je prišlo v Tibetu. Zhao Ziyang je dejal, da se bo kitajska vlada z vsemi silami in sredstvi borila proti separatističnim težnjam. Poudaril je, da morajo jezikovne in narodne skupnosti, ki jih je na Kitajskem 56, najti sožitje. Manifestacije v Tibetu so zahtevale 24 žrtev, vendar tega podatka pekinške oblasti niso potrdile. Prav tako tujim časnikarjem niso dovolile dohoda v Tibet.

Umrl je Fran Zwitter

Končalo se je dolgo in plodno življenje zgodovinarja in akademika Frana Zwittera, enega izmed utemeljiteljev modernega slovenskega zgodovinopisja.

Rodil se je v jeseni leta 1905 v Beli cerkvi na Dolenjskem, vendar je bil vse življenje tesno navezan na Koroško, ker je od tam izvirala njegovega očeta, ki se je preselil na Dolenjsko. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, nato pa je študiral na Dunaju in v Parizu, medtem pa si je pridobil doktorat znanosti. Najprej je služboval kot profesor na klasični gimnaziji v Ljubljani, a kmalu je postal docent in pozneje redni profesor ljubljanske univerze.

Kot znanstvenik se je ukvarjal s poučevanjem srednjeveške in slovenske zgodovine od osemnajstega do dvajsetega stoletja. Njegove številne razprave in knjige se odlikujejo zlasti po poglobljenem pristopu k snovi, ki jo je obravnaval, ter po globokomunih analizah, katere je praviloma sklepal z izvirnimi zaključki. Znamenite so njegove razprave o narodnostnih problemih v avstroogrski monarhiji.

Fran Zwitter pa ni bil samo izjemen znanstvenik, ampak je vse svoje življenje tvorno sodeloval tudi v politično-družbenem dogajanju na Slovenskem. Že pred drugo svetovno vojno se je pridružil levemu gibanju. Bil je eden izmed pobudnikov za ustanovitev Društva prijateljev Sovjetske zveze, ki je takrat odigralo pomembno vlogo.

Fran Zwitter je prejel številne nagrade in priznanja, vseskozi pa je bolj cenil delo, s katerim se je tako prizadeto ukvarjal, kakor nagrade za to delo.

Zborovali so slovenski komunisti

V Ljubljani se je v soboto, 23. t.m., končala dvodnevna konferenca Zveze komunistov Slovenije, na kateri so tako v osnovnih referatih kot v diskusiji obsežno razpravljali o politični, gospodarski in moralni krizi, ki je zajela Jugoslavijo in njene republike, ter iskali poti za izhod iz kritičnega stanja. Iz posegov so prišle do izraza številne kritike, ki so se izrazile tudi v obliki odprtega nasprotovanja politiki na zvezni ravni. Poudarek o tem nasprotovanju prihaja do izraza zlasti v poročilih tujih tiskovnih agencij, ki so posvetile ljubljanski konferenci veliko pozornosti. Tiskovna agencija ANSA je v svojem poročilu že uvodoma opozorila, da zaključki konference slovenskih komunistov kažejo na trdno odločnost po korenitih spremembah v državi. »Mi komunisti — dobesečno citira italijanska tiskovna agencija — smo na najbolj izpostavljeni točki politične fron-

te, toda sami ne moremo uresničiti vsega tistega, kar smo sklenili. Toda brez spoštovanja mnenj in stališč drugih bi naša partija spet postala monopolistična in oblastna: v to se ne bomo spustili nikoli več.« Iz zaključkov, ki so razdeljeni v šest točk in sintetizirani v samih šestdesetih vrsticah, izhaja, da je položaj v državi težaven, poln nesoglasij, ki nikakor ne dopuščajo samodopadenja, vendar pa nobene pobude ni moč prezreti, če obstaja volja po izhodu iz krize. Če bodo isto storili tudi komunisti drugih republik, tedaj bo mogoče na bližnji vsedržavni konferenci doseči enotnost. Brez takih razčiščenj pa se utegnejo mednarodni odnosi v Jugoslaviji skaziti. Slovenska konferenca Zveze komunistov se je izrazila proti omejevanju republiških avtonomij, kot se kaže v predlogih za spremembo ustave, ter je izrazila dvome glede programa za gospodarsko preobnovo.

Še se bodo upirali

Tržaški občinski svet je proti volji neposredno prizadetega prebivalstva iz Bazovice in Padrič ter celotne slovenske narodne manjšine odobril spremembo regulacijskega načrta, tako da se bo protosinhrotron ali svetlobni generator lahko namestil na območju Bazovice. Večina tržaških občinskih svetovalcev je bila gluha za argumente, ki so jih proti taki namestitvi navajali predstavniki neposredno prizadetega prebivalstva, in ustregli želji prof. Rubbie ter njegovih sodelavcev. Proti predlagani spremembi občinskega regulacijskega načrta so na seji v petek, 22. aprila, glasovali svetovalec Slovenske skupnosti Lokar, svetovalec Tržaškega gibanja Parovel in svetovalci KPI. Vsi ostali svetovalci s fašisti vred so glasovali za spremembo regulacijskega načrta, le odbornik Jagodic, slovenski član PSI, se je glasovanja vzdržal.

Kot smo slišali, se bo prizadeto prebivalstvo še dalje upiralo namestitvi protosinhrotrona pri Bazovici in bo v svojem boju seglo po vseh sredstvih, ki jih daje na razpolago zakon.

JURJEVANJE JE USPELO KLJUB SLABEMU VREMENU

Slovenski tržaški skavti so imeli v nedeljo, 24. t.m., tradicionalno jurjevanje, ki je lepo uspelo kljub vremenskim nevšečnostim. Na tem vsakoletnem prazniku so sprejeli nove člane in novi skavti so izrekli svoje obljube. Izvidniki in vodnice so se zbrali v Marijanišču na Opčinah, kjer je zanje maševal škofov vikar, msgr. Škerl. Ker se je v zgodnjih popoldanskih urah vreme izboljšalo, so imeli potem tudi že predvidene orientacijske igre na prostem. Volčiči in veverice pa so imeli svoj shod v Slomškovem domu v Bazovici, kjer je maševal repentabski župnik Tone Bedenčič. Nekoliko dramatično noč od sobote na nedeljo je preživelo okrog 40 članov srednje veje skavtske organizacije: taborili so na banovskem Vrhju, kjer jih je zajelo ne pričakovano neurje.

Občni zbor Openske hranilnice

Hranilnica in posojilnica na Opčinah je v ponedeljek, 25. aprila, imela 80. redni občni zbor, s čimer je nazorno in otipljivo dokazala svojo življenjskost in podjetnost.

Poročilo upravnega sveta je prebral predsednik Pavel Milič. Gole številke, ki jih je navedel, dokazujejo, da gre za pomembno denarno zadrugo, ki šteje 608 članov in danes zaposluje 58 ljudi. Zadrugo premoženje z raznimi skladi dosega 14.863 milijonov lir, kar postavlja opensko hranilnico med najbolj uspešne v deželi Furlaniji Julijski krajini.

Podrobnejši pregled bilančnih postavk je podal ravnatelj dr. Drago Gantar, poročilo nadzornega odbora pa je prebral predsednik dr. Stevo Kosmač. Člani so odobrili obe poročili, obračun in predlog upravnega sveta o porazdelitvi lanskega dobička v višini 2 milijard in 308 milijonov 389.615 lir.

Kako smo letos praznovali obletnico osvoboditve

Po vsej Italiji so se v ponedeljek, 25. t.m., na številnih slovesnostih spomnili 43. letnice osvoboditve, ki letos sovpada s 40. obletnico republiške ustave. Predsednik republike Cossiga je položil lovorov venec na grob neznanega vojaka v Rimu in se nato poklonil spomenu žrtev nacističnega pokola v Ardeatinskih jamah.

Predsednica poslanske zbornice Nilde Iotti pa se je udeležila slovesnosti v Milanu.

Dolinska občina je letošnji 25. april povežala s slovesnostmi v pobrateni občini Marzabotto. V obeh občinah so istočasno imeli kulturne prireditve. V Marzabottu so poleg ricmanjske in idrijske godbe na pihala nastopili še mladi iz dolinske občine ter njihovi vrstniki iz pobratenih občin Sežana, Kočevje, Koper in Milje. V gledališču Prešeren v Boljuncu pa je bil ob 17. uri koncert moškega pevskega zbora Fran Venturini od Domja ob pobratenu z zborom iz Marzabotta. Sodeloval je tudi pevski ansambel Loški glas iz Zagorja ob Savi.

Številne sekcije Zveze partizanov ANPI so položile vence na spomenike žrtvam. Predstavniki občinskega sveta in organizacij iz Milja so začeli s polaganjem vencev pri Sveti Barbari. Osrednja slovesnost pa je bila na Trgu Marconi v Miljah. Pred spomenikom Luigiju Frausinu pa so nato spregovorili poslanec Bordon, odbornik Vodopivec in sindikalist Treu.

Žrtev za svobodo sta se spomnili tudi društvi Slavko Škamperle in Union, ki sta položili spominski venec na pročelje nekdanjega Narodnega doma pri Svetem Ivanu v Trstu.

V devinsko-nabrežinski občini so predstavniki strank, občinskega sveta in organizacije bivših borcev polagali vence pred spomenike padlim po okoliških vaseh. Osrednja spominska svečanost pa je bila pred spomenikom v Nabrežini. Spregovoril je župan Bojan Brezigar, predsednik

krajevne Vsedržavne zveze partizanov Italije Markovic in pokrajinski predsednik iste borčevske organizacije Arturo Calabria. Med slovesnostjo so sodelovali nabrežinska godba na pihala in združeni moški pevski zbor iz Devina in Nabrežine.

Na Goriškem so se predstavniki Slovenske kulturno gospodarske zveze in Vsedržavne zveze partizanov Italije že v petek, 22. t.m., poklonili spomenu padlih. Naslednji dan je delegacija goriške občinske uprave obiskala razne spomenike, v nedeljo, 24. t.m., pa je v Gabrijah Kulturno društvo »Skala« priredilo posebno spominsko proslavo. Osrednja slovesnost na Goriškem je bila 25. t.m. na pokopališču v Ločniku, a tudi v ostalih krajih so se spomnili padlih in položili cvetje na spomenike. Društvo »Paglavec« v Podgori je predstavilo knjigo o Jožetu Srebrniču. O njem in njegovem političnem delovanju sta spregovorila dr. Branko Marušič in Vincenzo Marini Banfi. Slovesnost ob Dnevu osvoboditve je bila v torek, 26. t.m., v Tržiču. Ob tej priložnosti je spregovorila predsednica poslanske zbornice Nilde Iotti, ki je prej obiskala tržiško ladjedelnico in se srečala s tovarniškim svetom.

Tudi Ssk se pripravlja na volitve

Politične stranke se pripravljajo na volitve, ki bodo 26. maja. Na Tržaškem bodo poleg deželni tudi pokrajinske volitve, v tržaški občini pa volitve za novi občinski svet. Ker se je število prebivalcev v pokrajini zmanjšalo, bo novi pokrajinski svet sestavljalo 24 in ne 30 svetovalcev kot doslej. V ta namen bodo ustrezno spremenili volilna okrožja.

Na volitve se pripravlja tudi Slovenska skupnost. Njen deželni svet je dejansko že odobril kandidatno listo za deželni svet. V tržaškem volilnem okrožju bodo kandidirali vsi vidnejši predstavniki Slovenske skupnosti, kot so župan Brezigar, pokrajinski odbornik Harej, deželni tajnik Jevnikar, tržaški občinski svetovalec Lokar in drugi. Sklenjeno je dalje bilo, da bo na listi na drugem mestu goriški pokrajinski odbornik Špacapan, ki bo v goriškem volilnem okrožju na prvem mestu na kandidatni listi, medtem ko bo na drugem župan Brezigar.

S tem mandatom se od deželnega sveta poslavlja poslanec dr. Drago Štoka. V deželnem zboru Furlanije Julijske krajine je bil štiri mandatne dobe, se pravi celih 20 let. Svojo nalogo je častno opravljal in bo s svojimi bogatimi izkušnjami gotovo še veliko koristil Slovenski skupnosti.

Kot smo slišali, se od tržaškega občinskega sveta poslavlja tudi svetovalec prof. Aleš Lokar, ki ne namerava več kandidirati. Kandidatni listi za tržaški pokrajinski in občinski svet še nista sestavljeni.

SREČANJE PISATELJEV OB MEJI

V Portorožu se je v nedeljo, 24. t.m., končalo tretje mednarodno srečanje pisateljev ob meji. Ob koncu tega pomembnega zborovanja so tudi podelili mednarodno književno nagrado »Portorož« za leto 1988. Nagrado so prisodili hrvaškemu pisatelju Milanu Rakovcu za njegovo delo »Brigada Amenacer«, ki opisuje obdobje španske državljanske vojne. Srečanje pisateljev ob meji je organizirala Skupnost Italijanov s koprškega območja. Zasedanje je bilo posvečeno problemom manjšin v Evropi in še posebej območju med Alpami in Jadranom, pri tem pa so razpravljali o številnih ustvarjalnih aspektih iz tega posebnega duhovnega miljeja. Zaključni dan so udeleženci še posebej posvetili mestu Reki ter njeni vlogi v zgodovinskem ter književnem pogledu.

BCKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

Ulica F. Filzi 10 - Trst

VABILO DELNIČARJEM

na redni občni zbor, ki bo v Gregorčičevi dvorani v Trstu, Ul. sv. Frančiška 20, v prvem sklicu dne 29. aprila 1988 ob 9. uri in v drugem sklicu

V SOBOTO, 30. APRILA 1988,

ob 9. uri v isti dvorani z naslednjim dnevnim redom:

1. poročilo upravnega sveta;
2. poročilo nadzornega odbora;
3. predložitev bilance poslovnega leta 1987 in zadevni sklepi;
4. potrditev upravitelja v smislu člena št. 2386 civilnega zakonika;
5. razno.

V smislu člena 4 zakona št. 1745 z dne 29.12.1962 se smejo udeležiti občnega zbora s pravico do glasovanja tisti delničarji, ki bodo položili svoje delnice pri družbinem sedežu vsaj pet dni pred občnim zborom.

UPRAVNI SVET

Občni zbor bo predvidoma v soboto v drugem sklicu.

PRAZNIK »FRITALJE« V RUPI

V Rupi na Goriškem se je v nedeljo, 24. t.m., začel tradicionalni Praznik frtalje, ki ga že dolgo vrsto let prireja pevski zbor Rupa-Peč na praznik vaškega zavetnika svetega Marka. Organizatorji so veliko tvegali zaradi nepričakovanega slabega vremena, potem pa je bil njihov pogum poplačan, ko se je vreme le nekoliko izboljšalo in so jim tudi številni stalni obiskovalci izkazali svojo zvestobo. Brez bistvenih sprememb je stekel kulturni program, ki so ga oblikovali člani otroškega zbora iz Sovodenj ter s Peči in iz same Rupe. Za prijazno razpoloženje so poskrbeli tudi udeleženci tekmovanja v cvrtju najboljših »frtalje«. Po napol »zimskem« krstu se je praznik v Rupi nadaljeval v ponedeljek.

Občni zbor Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice

V ponedeljek, 11. aprila, je bil v Katoliškem domu v Gorici občni zbor Zveze slovenske katoliške prosvete. Tako glavni predstavniki zveze kot predstavniki včlanjenih društev so prikazali delovanje v minulem letu. Dr. Damjan Paulin je spregovoril kot predsednik Zveze in poudaril, da si je Zveza tudi v minulem letu prizadevala, »da bi bilo njeno delo čim aktivnejše in učinkovitejše ob stalnem preverjanju kvalitete dosežkov, ki pa ne smejo to biti za vsako ceno. Treba je tudi upoštevati nekatere bolj ali manj lokalne značilnosti in zmogljivosti. Skratka je treba primerno oceniti in upoštevati predvsem narodnoobrambni značaj nekaterih pobud.«

Na občnem zboru so še poročali tajnica

Zveze dr. Marilka Koršič-Čotar in blagajničarka prof. Franka Žgavec. Nato so svoja poročila prebrali še predstavniki včlanjenih društev: SKPD Sedej iz Števerjana, Ljudski radio iz Gorice, SKPD M. Filej iz Gorice, zbor Lojze Bratuž, zbor Mirko Filej, PD Štandrež, zbor Rupa-Peč in društvo Hrast iz Doberdoba.

Sledili so pozdravi številnih predstavnikov društev in organizacij, ki so prišli na letošnji občni zbor.

V imenu nadzornega odbora je Marko Brajnik predlagal razrešnico lanskemu odboru. Volitve novega predsednika Zveze je nato vodil inž. Karlo Mučič. Z veliko večino glasov je bil za predsednika potrjen dr. Damjan Paulin.

Koncert ob 20-letnici društva Hrast

Pred dvajsetimi leti so v Doberdobo ustanovili slovensko kulturno društvo Hrast. V okviru društva so delovale odbojarska ekipa, dramska skupina in pevski zbor. Posebno slednji je s svojim vztrajnim delom bistveno pripomogel k rasti tega društva. Od vsega začetka ga je vodil domači organist Karel Lavrenčič, zadnja leta pa je zbor prevzel njegov sin Hilarij, ki je prenovil pevski ansambel in ga razvil v enega najboljših v našem zamejstvu. Ob dvajsetletnici društva Hrast je istimenski pevski zbor priredil v petek, 22. t.m., v doberdobski cerkvi priložnostni koncert.

Uvodoma je v imenu društva nagovoril občinstvo dr. Maks Gergolet. Kratko je opisal delovanje društva v zadnjih dveh desetletjih in poudaril pomen, ki ga ima njegovo delovanje še danes. Sledili so pozdravi doberdobskega župana dr. Lavrenčiča,

deželnega svetovalca Slovenske skupnosti dr. Draga Štoke, dr. Damjana Pavlina, ki je spregovoril v imenu Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Karla Ferletiča, ki je spregovoril v imenu Zveze slovenskih kulturnih društev, in Marije Ferletič, ki je ob jubileju izrekla čestitke Sveta slovenskih organizacij. Ob tej priložnosti so društvu Hrast čestitali tudi predstavniki drugih društev in pevskih zborov iz okolice in društva Jezero iz Doberdoba.

Sledil je koncert. V prvem delu je zbor zapel protestantsko liturgično pesem na Bohoričevo besedilo, sledila je izredno zanimiva Liturgija sv. Janeza Zlatoustega op. 41 Pjotra Iliča Čajkovskega. V drugem delu sporeda je zbor pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča zapel vrsto pesmi primorskih in koroških skladateljev, svoj nastop pa je zaključil z dvema skladbama Mokranjca, kranjca.

O zasebni dvojezični šoli v Špetru

V zadnji sobotni prilogi ljubljanskega Dela je Živa Gruden objavila prispevek o dvojezični šoli v Špetru. Članku je dala naslov »Tri in dvajset ali dvajset in tri?« S tem je že v naslovu hotela opozoriti bralca na jezikovne težave dvojezičnosti, oziroma diglosije, ki se pojavljajo pri učencih, kateri obiskujejo to šolo v Benečiji. Ističasno pa je članek zanimivo razmišljanje in pričevanje o »življenju na zasebni dvojezični šoli v Špetru v Slovenski Benečiji«. Avtorica se sprašuje, »kaj je pravzaprav smisel tega našega početja, te male komaj rojene šole z dvema razredoma, dvanajstimi učenci in štirimi učiteljicami, ki se trudi hoditi nova pota na izobraževalnem področju med Beneškimi Slovenci?« Malo dalje ugotavlja: »Dvojezična šola v Špetru si je zadala za nalogo prav to, da preseže dvojno, razdvojeno gledanje na svet.« Zasebna šola v Špetru si je zadala nalogo, »da pomaga beneškim otrokom osvajati svet v materinem jeziku, da ta jezik razvije od narečja, od njegovih predmetnih in

čustvenih korenin, do knjižnega jezika, s tem pa do obvladanja celotne predmetnosti in do dojemanja novih čustvenih dimenzij. Poleg tega pa goji tudi vsedržavni jezik (italijanščino), kar pač omogoča enakopravno vključevanje v širšo družbeno skupnost.«

Živa Gruden v nadaljevanju opozarja tudi na nekatere težave, ki jih mora reševati dvojezična šola med Benečani. Najprej oriše pedagoške metode, ki med drugim omogočajo, da dobijo odgovor tisti, ki sprašujejo, ali dosledna raba obeh jezikov ne zmede otrok. Odgovor je seveda jaseen. Dvojezičnost otrokom ne dela težav. Šola uspeva in avtorica članka ugotavlja, da »zanimanje zanjo raste, da se slišijo celo želje, naj bi kaj podobnega naredili kje drugje«.

Za razmere v Benečiji je prav tako značilno, da obstajajo tudi zunanji poskusi zaviranja, ki pa so, kot ugotavlja Živa Gruden, večkrat »klavrno psevdoznanstveni«, »vase zaprti in demagoško obarvani«.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zapis ob izidu dveh revij za otroke

Izhajanje revij za otroke ima na Tržaškem in Goriškem že dolgo tradicijo. Že 41 let izhaja Pastirček, v 34. letu izhajanja pa je mladinska revija Galeb. V preteklih dneh je izšla sedma številka obeh omenjenih publikacij.

Zadnja številka Pastirčka

Pastirček, ki izhaja v Gorici, objavlja na prvi strani pesem Ljubke Šorli »Otroci Mariji v velikonočnem jutru«; sledijo strani, ki so namenjene najmlajšim, ob Marijinem letu pa revija objavlja članek, ki otrokom predstavlja Marijino božjo pot na Stari gori pri Čedadu. O slovenski izseljeniški stvarnosti v nadaljevanjih piše Mariza Perat; učiteljica Evelina Pahor pa poroča o gradišču pri Repniču, ki je »najvažnejši predgovinski spomenik naše dežele. To je nazoren primer, ki nam kaže izvirno podobo nekdanjih gradišč pri nas, v Istri, Sloveniji in na Krasu«. Gre za gradišče, ki je bilo zgrajeno že v bronasti dobi, v njem pa so ljudje živeli še v železni dobi. Tončka Curk je napisala droben utrinek, kako si ptice med seboj v stiski pomagajo in kako prisostvovati takemu dogodku lahko pomeni poučen nauk tudi za ljudi. Zora Saksida je prispevala lepo pesmico o polžku.

Pastirček v tej številki razpisuje nagradni natečaj za naslovno stran. Istočasno vabi bralce na letošnji »Pastirčkov dan«, ki bo 8. maja v Gorici. O velikonočnih praznikih objavlja revija tri prispevke šolarjev z Opčin. Krajši zapis, ki je bogato opremljen s fotografskimi posnetki, pa je posvečen letošnji pevski reviji »Pesem mladim«, ki je bila marca v Kulturnem domu v Trstu. Pastirček objavlja tudi kratek zapis o prireditvi, ki je bila ob prazniku staršev v nedeljo, 20. marca, v Bazovici. Učenci četrtega razreda osnovne šole »Bazoviški junaki« iz Rojana so napisali zanimivo poročilo o obisku etnografskega muzeja v Šklednju. Tudi ta številka v rubriki »Pastirčkova pošta« objavlja veliko dopisov učencev in učenek ter njihove likovne izdelke. Zelo uporabni pri glasbenem pouku bosta pesmici »Vrtljak« in »Ah«, ki ju je uglasbil učitelj Ivan Bolčina. Lepo se bere tudi literarna uganka z naslovom »Skrita matematika«, ki jo je sestavila Zora Saksida.

Zadnja številka Galeba

S pestro in vsestransko zanimivo vsebino se nam predstavlja tudi sedma številka revije Ga-

leb. Mladi bralci lahko na začetku ob lepih ilustracijah Marjance Jemec Božič, preberejo pesmico Vojana Arharja »Pomlad«. Ludovika Kalan je napisala šaljivo zgodbo o prvem aprilu. Med sodelavci Galeba je tudi pesnik Niko Grafenauer, ki je spesnil šaljivo, a obenem zanimivo pesmico Kokosenzacija. Znani mladinski avtor Josip Ribičič je veliko napisal v svojem dolgoletnem delu z otroki. V njegovi literarni zapuščini je urednik našel kratko in zanimivo pričevanje o dogodku, ki se je pripetil v ječi, ko je bil pisatelj, med italijanskoasedbo, zaprt. Naslednje prispevke objavljajo Miroslav Košuta, Miha Matè, Danilo Gorinšek in Stana Vinšek.

Učiteljica Vera Poljšak je vsebinsko uredila strani, ki so namenjene najmlajšim. Ilustracije so delo Magde Tavčar.

Tradicionalna barvna priloga revije Galeb je tokrat posvečena ladjedelništvu pri nas v preteklosti in danes. Besedilo je sestavil Evgen Dobrila, fotografije pa je prispeval Lojze Abram. Mima Kapelj je za to številko napisala pravljico, zakaj noč prihaja mirno in tiho na zemljo in v svojo črno tančico objema svet. Marij Čuk v rubriki Novosti na knjižni polici predstavlja dve knjigi. Prvo je napisal Fran Milčinski in ima naslov Trdoglav in Marjetica. Ilustrirala jo je Marija Vogelink. Drugo knjigo pa je napisal Gregor Strniša. Gre za pravljico z naslovom Lučka Regrat, ki jo je opremila Ančka Gošnik-Godec. Tudi Galeb objavlja celo vrsto zanimivih prispevkov šolarjev. Nekatere so napisali otroci osnovne šole Savo Kladnik iz Sevnice. Urednik Abram poroča o letošnjem Galebovem nagradnem žrebanju, ki je bilo 24. marca na osnovni šoli Fran Saleški Finžgar v Barkovljah. Prvo nagrado je dobil učenec petega razreda osnovne šole Josip Ribičič pri Svetem Jakobu, Danijel Beorchia. Rubrika za bistro glave pa bo marsikateremu učencu krajšala proste ure.

—O—

ZANIMIVO ODKRITJE

Skupina znanstvenikov argentinske univerze iz La Plata je na področju Tres Arroyos odkrila okameneli okostnjak otroka med desetim in dvanajstim letom, ki je živel pred 8.500 leti. Gre za najstarejšo najdbo v Južni Ameriki. Okrog vratu je otrok nosil ogrlico iz lisičjega zobovja.

—O—

EDI ŽERJAL V GALERIJ TRŽAŠKE KNJIGARNE

Od 28. t.m. do 11. maja si ljubitelji lepe umetnosti lahko ogledajo v galeriji Tržaške knjigarne v Trstu, ul. sv. Frančiška 20, dela tržaškega slikarja Edija Žerjale. Galerija je odprta od torka do sobote od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 19.30.

»Steklena menažerija« gost SSG

Skoraj istočasno z najnovejšo celjsko postavitvijo morda najpopularnejšega odrskega dela omenjenega sodobnega ameriškega dramatika so tudi v Italiji predstavili novo filmsko verzijo »Steklene menažerije« v režiji Paula Newmana. Predstava in film imata marsikaj skupnega, kar pa je tudi razumljivo, saj gre za delo, ki je bilo tako na odru kot na filmskem platnu že nekajkrat predstavljeno, zato smo upravičeno pričakovali postavitvenih novosti in drugačnih režijskih rešitev. Toda Paul Newman se tudi pri svojem četrtem režijskem poskusu nikakor ni otesel pomanjkljivosti, ki so jih filmski kritiki izrekli pri prvih treh njegovih filmih, medtem ko se režiser celjske odrske postavitve Marjan Bevk v marsičem ni mnogo oddaljil od klasično zamišljene predstave.

Williams je v »Stekleni menažeriji« v 50. letih prikazal drugačno Ameriko, ki se v vsem razlikuje od hollywoodskih stereotipov. V Saint Louisu, tipičnem južnem mestu Združenih držav, se družina Wingfield bori z eksistenčnimi problemi, saj se preživlja, odkar jo je nenadoma zapustil družinski poglavar, od pičlega zaslužka sina Toma. Zapuščena mati Amanda živi zgolj za otroka, sina Toma in hčerko Lauro, ki je pohabljen. V svoji materinski ljubezni pa je moreča da take mere, da Lauro potisne v še večjo zaprtost, Toma pa, ki sanjari o svobodi in svetu, v beg od doma. Williams tudi v delu poudarja svoj pogled na svet, v katerem ni absolutno dobrega ali slabega, ni jasno načrtanega dualizma, pač pa sta dobro in slabo, lepo in grdo med seboj povezana. »Vsi smo civilizirani ljudje,« pravi, »kar pomeni, da smo po srcu v bistvu divjaki, čeprav se vendarle tesno držimo nekaterih udobnosti civilizacijskega vedenja«.

Ko smo dejali, da se režiser celjske postavitve Marjan Bevk ni oddaljil od klasično zamišljene predstave, smo želeli s tem poudariti skrbno pripravljeno in izdelano celoto, ki išče uspeh predvsem v doslednem iskanju človekove večne dileme in zavrača novotarska iskanja. Do potankosti je tako izdelana vloga matere Amande, ki jo je poudarila Nada Božič s prefinjenim okusom za vse nianse dokaj zapletenega značaja, saj je zdaj energična, zdaj ljubeča, čeprav se ne zaveda, da s svojo prevsiljivo ljubeznijo duši otroka. Tom Petra Boštjančiča je ves čas dejanja izstopal tako v vlogi pripovedovalca, kot še posebej v nežnih dialogih s sestro. Laura Milade Kaležić je bila vseskozi plašna in skoraj neživljenjska, kot to narekuje tekst. Svojo odtujenost do obdajajočega okolja je stopnjevala do prehoda v svet steklenih živalic, nadomestila za brutalno realnost, v kateri zanjo ni prostora. Nekoliko manj izrazit je bil Jim Bogomira Verasa, ki bi moral biti nasprotje pravljicnemu, sanjsko fantastičnemu svetu v vase zapirajoče se Laure. Dokaj domiselno sceno, ki potencira družinsko kletko, v kateri živi družina Wingfield, je postavila Simona Perne, za glasbeno opremo pa je poskrbel Ilija Šurev.

Saša Rudolf

Kitajsko slikarstvo v Ljubljani

Obisk Narodne galerije v Ljubljani je vedno doživetje. Do 20. junija pa imamo edinstveno prilžnost, da si ogledamo štirideset izjemnih umetnin najvidnejših kitajskih slikarjev dinastij Ming in Qing, se pravi od začetka 15. do 19. stoletja.

Obiskovalec si bo tako verjetno prvič in zadnjič v življenju lahko ogledal te umetnine, ki pomenijo ne le višek likovnega ustvarjanja na Kitajskem, ampak skrivajo v sebi bogati in zanimivi svet kitajske miselnosti in življenjske filozofije. To so krajine, podobe rastlin in ptic, naslikane na svitke papirja ali svile, ki sta podložena z brokatno podlago.

Nekateri slikarji so bili istočasno tudi dobri pesniki, ki so svoje stihe ilustrirali in tako ob

pesmi lahko občudujemo prave umetnine, ki tudi očem pomagajo, da je učinek popolnejši.

Ta izredni izbor kitajskega slikarstva je slovenski Narodni galeriji posredoval muzej iz Pekinga, in sicer po meddržavni pogodbi o kulturnem sodelovanju med Kitajsko in Jugoslavijo.

—O—

**Beri - širi - podpiraj
»NOVI LIST«**

Dve leti po katastrofi pri Černobilu

Minili sta dve leti od jedrske nesreče pri Černobilu. Takratna eksplozija enega izmed štirih reaktorjev te sovjetske jedrske centrale je vznemirila svet, saj je šlo za največjo jedrsko nesrečo vseh časov. Eksplozija reaktorja je terjala 31 mrtvih, kar 235 oseb je bilo sprejetih v bolnišnice, kjer so jih zdravili zaradi posledic žarčenja. Zaradi eksplozije so sovjetske oblasti morale odseliti 135.000 prebivalcev iz bližnjih krajev. Po dveh letih je vstop na področje okrog jedrske centrale pri Černobilu še vedno prepovedan za civilno prebivalstvo. 30 kilometrov naokoli ne sme bivati nihče, ker obstaja še vedno nevarnost, da bi žarčenje povzročilo hude posledice za zdravje prebivalstva. Prav zaradi tega znanstveniki (zlasti biologi, fiziki in naravoslovci) preiskujejo posledice, ki jih žarčenja imajo na rastlinstvo in živalstvo. Zaenkrat sovjetski znanstveniki ugotavljajo, da se je radioaktivnost zelo zmanjšala in da ne predstavlja več nevarnosti za živa bitja. Po drugi strani pa raziskujejo, kakšne posledice lahko ima žarčenje na tista bitja, ki so bila dalj časa izpostavljena tem žarkom.

Kot znano, so po nesreči pokrili reaktor, v katerem je prišlo do eksplozije, z debelo plastjo železobetona. 40 jedrskih strokovnjakov in fizikov dnevno nadzoruje in proučuje ta veliki cementni sarkofag, da bi lahko sproti ugotavljali in statistično obdelali številne podatke, ki jih s posebnimi stroji in napravami zbirajo in urejajo. Vodja te znanstvene ekipe je izjavil, da se

jedrska reakcija v pokvarjenem reaktorju počasi izčrpava in da se zaradi tega tudi temperatura, ki jo sproti beležijo, niža.

Ostali reaktorji te jedrske centrale še dalje proizvajajo energijo. Oblasti so poskrbele za temeljit pregled vseh naprav. Nameščena je bila cela vrsta varnostnih sistemov in tehniki morajo skrbno nadzorovati potek vseh reakcij. Uslužbenci morajo skrbeti za zdravstvene preglede in uporabljati predpisane obrambne obleke in maske. Oblasti so medtem zgradile novo naselje, ki je oddaljeno več kot 30 kilo-

metrov od jedrske centrale. V njem sedaj prebiva približno 500 oseb, v glavnem tehniki, ki delajo v jedrski centrali, in njihove družine. Oddaljenost od delovnega mesta povzroča precejšnje težave, vendar so oblasti poskrbele za javne prevoze, ki lahko hitro prepeljejo precejšnje število ljudi. Veliko skrb posvečajo sovjetski zdravniki in znanstveniki preiskovanju talnih voda. V ta namen so daleč naokoli jedrske centrale izkopali kar 177 vodnjakov, da lahko merijo, v kolikšni meri je onesnažena talna voda. Zaenkrat trdijo, da je vsa voda pitna. Ker pa še vedno obstaja nevarnost okužbe, so pregledi in analize vode stalna skrb zdravstvenih služb.

dalje na 8. strani ■

Izraelski laburisti postajajo ekstremisti?

Na zasedenih arabskih ozemljih in v Jeruzalemu se nadaljuje splošna stavka, ki so jo oklicali Palestinci proti izraelski vojski. Policija je v ponedeljek, 25. t.m., v Jeruzalemu s silo skušala prepričati trgovce, da bi odprli trgovine že ob 8. uri zjutraj, medtem ko je odbor palestinskih vstajnikov dal dovoljenje za odprtje trgovin le med 14. in 17. uro.

Laburistična stranka, ki jo vodi zunanji minister Simon Peres, je medtem objavila politični program, s katerim se bo predstavila na bližnjih volitvah. V laburističnem programu je med drugim rečeno, da se Izrael ne bo nikdar popolnoma umaknil z zasedenih ozemelj in da bo o vsakem mirovnem načrtu odločalo izraelsko prebivalstvo s posebnim referendumom. Kot

kaže, so se torej tudi laburisti približali, v želji, da bi si zagotovili desničarske glasove, nesprejemljivim zahtevam. Program nadalje predvideva, da mirovni načrt ne sme omenjati ustanovitve palestinske države v Cisjordaniji in da bo Jeruzalem še dalje edina prestolnica izraelske države.

—o—

ZAHTEVE SLOVENSKE MLADINE

Na seji predsedstva republiškega komiteja Zveze socialistične mladine Slovenije je predsednik Tone Anderlič med drugim zahteval, naj jugoslovanska zvezna vlada odstopi. Svojo zahtevo je utemeljil, češ da je zvezna vlada nesposobna uspešno rešiti hudo gospodarsko krizo, ki je zajela Jugoslavijo.

LEV DETELA

Dunajski valček 17 za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečanj in pričakovanj

Peto srečanje: DRUGIČ PRI GROFU

Tokrat sem se na Dunaju mudil dalj časa, kot sem prvotno nameraval. Ze zgodaj zjutraj sem zahajal v univerzitetni arhiv, kjer sem se bil že pred časom spoprijateljil z ravnateljem doktorjem Buchnerjem. Kljub temu mi tudi to ni pomagalo naprej. Zakaj za tem običajnim arhivom so zijala skrivnostna brezna višjih, pomembnejših arhivov, v katerih so se za večkrat zaklenjenimi vrati v za navadnega človeka nedostopnih omarah nahajali poglobitni dokumenti preteklih življenj, pričevanja zgodovine, ki jo politične oblasti najrazličnejših sistemov vedno znova tako rade zatajijo.

Tu, v nedostopnih tajnih kabinetih, je bila potvorba časov namreč v ospredju delovanja najrazličnejših strokovnih služb. Žal mi je bilo, da zato nisem mogel prodreti do nekaterih zanimivih kulturnih in političnih spomenikov zgodovine, ki bi na temeljitejši način osvetlili tudi razvojne poteze slovenskega naroda. Spraševal sem se, kaj se tam za zaprtimi vrati zares dogaja. Verjetno je marsikaj za današnjo oblast neprijetnega že davno zgorelo v pečeh teh tajnih kabinetov in skupin! Ker pa človeško delovanje ni nikoli brez pomanjkljivosti in se kljub še tako doslednemu prizadevanju pojavijo vedno znova napake, sem upal, da mi bo slučaj, kot tolikokrat v življenju, pomagal. Morda bom v zadnjem kotu, med pajčevinami in porumenelimi papirji, v zaprašenem zaboju odkril kako pozabljeno in zamolčano skrivnost o slovenskem narodu in njegovi zgodovini.

Nekega dne pa sem se na vznemirljiv način spomnil na žalostno pripoved Ane Marije v vlaku. V moji notranjosti je

od takrat ostala majhna razpoka vznemirjenja, a to je bilo dovolj, da sem stopil k bližnjemu telefonu in zavrtel številčnico.

Na drugi strani se je oglasil zamolkli glas gospoda Sternberga. Razveselil se je mojega pozdrava.

»Gospod rojak,« mi je rekel z zanosom v nenadoma vznemirjeno drhtečem glasu. »Pri nas ste vedno dobrodošli. Vse preredko se vidimo. Ko ste bili prvič in — do zdaj — zadnjič pri nas, je bilo takó prijetno. V pogovoru in ljubeznivem klepetu je vaš obisk vse prehitro minil ... Pridite čim prej!«

Določila sva dan in čas, ki se nama je zdel za obisk primeren.

Bilo je prve dni septembra. Peš sem se podal v znano ulico Helferstorferstrasse. Temno zeleno listje v bližnjem parku se je motno svetlikalo skozi gmoto drevja in grmov kot vlažen gozdni mah, razpreden v neskončno nežne zelene čipke.

Ker je bil lep dan, sem takoj, ko sem se približal hiši, v kateri so živeli Sternbergovi, opazil, da so okna v njihovem velikem živelnem stanovanju odprta. Na enem se je zdaj prikazala glava grofa Sternberga, ki mi je hudomušno pomignil, naj se čimprej in pogumno napotim po stopnicah navzgor. Pri odprtih vratih, obitih z bakrenimi ploščicami, me je v svetli obleki z rdečimi črtami nasmejano pričakala Ana Marija.

Peljala me je v salon, kjer sta me oče in hči pogostila s kavo in pecivom.

»Kaj je pri vas doma novega?« me je živahno vprašal Sternberg in odložil skodelico iz japonskega porcelana na zelenkast krožniček.

»Novi časi in novi prometni načini, gospod grof,« sem mu rekel napol za šalo in na pol zares. »Železniško progo, za katero se je zavzemal vaš pokojni oče in ki je našemu mestu prinesla velik razcvet, so zaradi gospodarskih težav ukinili ... Kdor nima lastnega avta, je zdaj bolj na slabem, navezan na poredke avtobusne zveze ...

»In delo v dunajskih arhivih?« je vprašal.

»Ne pridem posebno dobro naprej.«

Slovesnost v Rižarni v Trstu

Dan osvoboditve so proslavili tudi v Rižarni. Ta veličastni in obenem pretresljivi spomenik je bil prizorišče sicer že ustaljenega sporeda, ki pa iz leta v leto privabi ne le predstavnike političnih oblasti, vojske, borčevskih organizacij itd., ampak tudi številne sorodnike tistih, ki so umrli v tem koncentracijskem taborišču, oziroma so doživeli deportacijo.

Slovesnost se je začela s prihodom vojaške častne straže, polaganjem vencev in prihodom praporjev tržaške in miljske občine. Tržaški partizanski pevski zbor je zapel priložnostno pesem, sledili pa so si verski obredi: katoliški (v slovenščini in italijanščini), srbsko-pravoslavni in judovski.

Prvi je spregovoril predsednik tržaške pokrajine Locchi. V svojem nagovoru je ugotovil, da v letošnjem letu obhajamo tudi 40-letnico italijanske ustave, ki je sad osvobodilnega boja ter jamstvo svobode in demokracije. Glede na žalostne dogodke, ki so v zadnjih tednih pretresli italijansko družbo, pa je poudaril, da mora priti do ustavnih in institucionalnih reform, ki naj zagotovijo nadaljnji razvoj države.

Sledil je poseg sindikalistke Marise Terese Mecchia, ki je poudarila pomen strpnosti in sožitja med narodi, še posebej v Trstu, kjer je fašizem zasejal veliko sovraštvo.

V slovenščini je zbranemu občinstvu spregovoril odbornik tržaške pokrajine Zorko Harej, ki je med drugim dejal:

»V naši deželi se v letih 43-45 zrcalijo pravzaprav vzroki druge svetovne vojne,

kriza Evrope, nemško osvajanje takoimenovanega življenjskega prostora, stari problemi meje, gospodarska in socialna zaostalost z zanikanjem narodne svobode. V ta zmedeni klobčič upora, maščevanja, izkoriščanja, samoobrambe se je vrinila nemška politika in strategija, ki sta našli pri nas dovolj sodelavcev in pristašev. V tako dramatično dogajanje je treba uvrstiti tržaško Rižarno s 5000 in več mrtvimi in okoli 20 tisoč deportiranci.

Naše življenje je kratko in zato je štirideset in več let, odkar se je končala vojna, dolga doba. Dogodki bledijo in odhajajo iz naše zavesti. Mnogi iz povojnih generacij ne verjamejo, da se je v resnici zgodilo to, kar se je; ali se vsaj vedejo tako, kakor da temu ne verjamejo. A nekaterih dogodkov se je treba spomniti! Ti izredni dogodki, o katerih danes govorimo, naj bodo opozorilno znamenje, da si je treba prizadevati zdaj in v prihodnje, da se kaj takega ne povrne nikoli več, da bodo vrednote človekovo dostojanstvo, medsebojno razumevanje in spoštovanje, svoboda in pravičnost, ne samo prazne besede, ki jih večkrat ponavljamo, temveč dobrine, ki jih je treba uresničevati v vsakdanjem življenju.«

Osrednji govor na proslavi v Rižarni pa je imel častni predsednik ustavnega sodišča poslanec Leonetto Amadei. Med drugim je poudaril misel, da so prav partizani znova zedinili Italijo in s tem dosegli, da je ni doletela usoda premagancev. Tudi ta slavnostni govornik se je navezal na 40-

letnico italijanske ustave, katero je med drugim tudi sam pomagal oblikovati. Dejal je, da je ta ustava še vedno moderna in torej uporabna. Spoštovati in uresničevati pa je treba vse njene člene. Tako je omenil tretji člen ustave, ki poudarja enakost vseh državljanov. Poudaril pa je tudi, da mora italijanska država priznati Slovencem njihove pravice.

—o—

ARAFAT V DAMASKU

Sirski predsednik Assad je v ponedeljek, 25. t.m., v Damasku sprejel odposlanstvo Palestinske osvobodilne fronte, ki ga je vodil Arafat. Gre za prvi stik med arabskima voditeljema po letu 1983, ko so Arafata izgnali iz Sirije. Arafat je v Damasku sklical sejo najvidnejših palestinskih voditeljev, med katerimi sta bila tudi George Habbash in Nayef Hawathem.

ATENTAT V TRIPOLISU V LIBANONU

Obračun zadnjega atentata v Tripolisu znaša 70 mrtvih, v libanonskih bolnišnicah pa se zdravi sto ranjencev. Odgovornost za atentat si doslej še ni prevzela nobena teroristična organizacija. V Tripolisu je bila splošna stavka v znak protesta proti teroristom.

DVE LETI PO KATASTROFI PRI ČERNOBILU

■ nadaljevanje s 7. strani

Od 26. aprila 1986, ko se je pripetila jedrska nesreča pri Černobilu, nas torej ločujeta dve leti. Takratna katastrofa je pomenila prelomnico v zgodovini človeštva in je bila odločilnega pomena za razvoj jedrske energije.

Ana Marija je sedla h klavirju. Njeni prsti so spolzeli po tipkah. Zalil nas je čar Schubertovih in Mozartovih melodij. Potem pa je za trenutek prekinila svojo predstavo in se nam koketno priklonila, tako da sva ji zaploskala v zahvalo. Spet je pritisnila na tipke, ki so zdaj zvenele in brnele v melodijah iz Försterjeve opere »Gorenjski slavček«. Sternberg se je ljubeznivo smehljaj, pa tudi sam sem bil presenečen in vesel.

Ko je končala, je grof začel razlagati, kako je v rosi mladosti v mestecu še doživel zanosne in bučne družabne večere in kulturne predstave. Kot otroka ga je njegov oče vodil v oba kulturna domova, v nemškega in slovenskega. Takrat je minevala domoljubna doba čitalništva, ki so se mu Nemci s svojim Kulturbundom in drugimi društvi upirali.

Sternbergovi so sovražili narodne razprtije. Nemci so v svoj »Kulturni dom« prihajali kot nekakšni lovci, v zelenkastih oblekah in v klobukih z gamsovim čopkom ali fazanovim peresom. Njihova dvorana je vonjala po smrečju. Na udaren način so z zameglenimi pogledi govorili o novih modernih časih, ki nagrajujejo velike in pogumne. Samo v slogi je moč, so rohnili in nazdravljali s polnimi čašami graškega piva. Štajerska je nemška in to je tudi pravilno, zakaj nemštvo jamči za gospodarski napredek in uspešen razvoj civilizacije. Slovenski kmet mora spoznati ta koristna znamenja časa. Naj stopi vendar k nam, ki mu ne moremo biti tuji, saj je do gosposkega Gradca ali Maribora z novo železnico samo za streljaj ali dva.

V nabito polni dvorani je na kulturni prireditvi nemška godba na pihala igrala polke in valčke, nakar je sodnik Steiner pozval navzoče, naj stojijo budno na straži nemštva ob Dravi, kot s puško in sabljo čuva odločni brat v Porenju svoje rojake pred krvoločnim navalom izprijenih in nediscipliniranih Francozov. V slogi je moč, je rohnal doktor Steiner, da se je njegov

pivski zadah iz ust mešal s parfumi dam v štajerskih lovskih nošah in z vonjem usnja na moških hlačah z zaplatami.

Starega in mladega Sternberga so prireditelji posadili na častna sedeža, pod lestene, ki so ga olepšali s smrekovimi vejicami. V ozadju se je na steni bočilo jelenje rogovje, obdano s slikami lovskih prizorov in tihožitij iz gozda.

»Gospod Sternberg,« se je drl sodnik Steiner. »Do zdaj ste bili vi naš tukajšnji gospod, od slej pa bo ves naš narod gosposki!«

Stari Sternberg je prizadeto in nejevoljno molčal ob svojem kozarcu zlatega ljutomerskega vina, tako da se je vidno ločil od nemške družbe pri germanskih čašah piva.

Sodnikova žena s klobukom s peresi, z binglajočimi uhanj in našemljeno frizuro se je zasmejala v polmrak dvoranice. Godba je zaigrala poskočno vižo, ki je ljudi pod opaži iz smrekovine pognala v topotajoč ples, na katerem so moški s črnimi čevlji kot za stavo bili ob tla. Ob stebričih so postajali hlapci in dekle nemških gospodarjev. Z odprtimi usti so zijali na plesišče ali v strop in uganjali neokusne norčije.

Spet se je na odru, pred spuščeno rdečo zaveso, pojavil nemško zagrizeni sodnik Steiner. S peto je udaril ob tla, da se je kar zakresalo, istočasno pa je tudi plosknil z rokami in zahteval mir. Smeh in vpitje sta kot na mah utihnili, samo kak neotesan hlapec je še zinil neumestno pripombo. Steiner je navzoče opozoril na dejstvo, da Nemci niso nikakršni brezdelneži in postopači, temveč moške dejanja, ki bodo celotni Evropi prav kmalu prinesli red in mir. Pripravljajo se velike reči, je rekel. Povsod — in vsakdo, ki nas še ni poznal, nas bo za vedno spoznal. A zdaj naj bo dovolj modrovanja, je lomastil na odru, zakaj naši strumni domači fantje niso bili od muh in so pripravili zanimiv kulturni in družabni večer, ki bo zdaj nas vse navdušil za našo lepo avstrijsko in celotno krasno nemško domovino, polno čudovitih naravnih lepot od našega Jadrana pa vse do Severnega morja, kjer nemški morski val bije ob germanske pečine Skandinavije.

(Dalje)

* Prva »slovenska opera« pravzaprav češkega avstroogrskega komponista in glasbenega teoretika Josepha Bohuslava Försterja (1859-1951), ki je bil pod vplivom Smetane, Dvoržaka in Mahlerja.